

Rapport

Rapport over een klacht over het Openbaar Ministerie.

Datum:

Rapportnummer: 2011/0158

Klacht

Het Gerechtshof te Leeuwarden heeft verzoeker op 23 december 1997 veroordeeld tot een gevangenisstraf van 18 maanden, waarvan zes maanden voorwaardelijk, met een proeftijd van twee jaar. In januari 1999 is dit vonnis onherroepelijk geworden. Op 17 december 2009 is verzoeker aangehouden om de opgelegde gevangenisstraf te ondergaan.

Verzoeker klaagt er in dit verband over dat het Openbaar Ministerie onvoldoende inspanning heeft verricht om hem eerder aan te houden, waardoor verzoeker erop mocht vertrouwen dat hij niet meer aangehouden zou worden.

Feiten

Op 7 december 2000 werd verzoeker opgeroepen door de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) om zichzelf te melden voor het ondergaan van de aan hem opgelegde straf. Zowel in 2001 alsook in 2002 werd er een arrestatiebevel tegen verzoeker uitgevaardigd. De politie heeft vervolgens verschillende malen en op diverse tijdstippen een bezoek gebracht aan het woonadres van verzoeker, maar geconstateerd dat verzoeker niet op dat adres te vinden was. Vervolgens is verzoeker opgenomen in het opsporingsregister. Dat leidde echter niet tot zijn aanhouding. De zaak werd uiteindelijk in handen gegeven aan het in 2007 opgerichte Team Executie Strafvonnissen (TES). Het TES stelde een onderzoek in, waarna verzoeker in december 2009 werd aangehouden.

Eind 2009 en begin 2010 wendde verzoeker zich tot het Openbaar Ministerie en stelde zich onder andere op het standpunt dat zijn detentie onrechtmatig was.

Op 12 april 2010 diende er een kort geding ingesteld door verzoeker tegen de Staat der Nederlanden, Ministerie van Justitie. Verzoeker vorderde onder andere de beëindiging van zijn detentie. De rechter wees dit af en overwoog daarbij, voor zover hier van belang, dat de Staat naar voren had gebracht en voor een deel met stukken had onderbouwd dat hij zich in de afgelopen periode meerdere malen had ingespannen teneinde executie van de opgelegde straf te realiseren. De rechter stelde vast dat verzoeker, naast een zelfmeldverzoek in 1999 of 2000, in ieder geval ook een oproep in december 2000 moet hebben ontvangen. De enkele ontkenning daarvan door verzoeker was voor de rechter onvoldoende om aan te nemen dat de Staat in deze kwestie was afgeweken van de gebruikelijke beleidsregels en procedures en daardoor verwijtbaar zou hebben gehandeld. Daar kwam volgens de rechter bij dat het betoog van verzoeker deels in strijd leek te zijn met de door de Staat wel verschaft informatie.

Op 1 juli 2010 wendde verzoekers gemachtigde zich tot de Nationale ombudsman. Verzoeker had de straf inmiddels ondergaan. Op 20 juli 2010 stelde de Nationale ombudsman een onderzoek in. De gedraging waarover wordt geklaagd wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Justitie.

VISIE VERZOEKER

Verzoeker stelde zich op het standpunt dat hij gehoor had gegeven aan de oproep van de Dienst Justitiële Inrichtingen om zichzelf te melden, door "ergens in 2000" contact op te nemen met een penitentiaire instelling en ook daar destijds naar toe af te reizen. Daar werd hem verteld dat hij niet bekend was in het systeem en dat er bovendien geen plaats voor hem beschikbaar was. Verzoeker keerde toen onverrichterzake terug. Vervolgens zou hij geen nieuwe oproep meer hebben ontvangen om zichzelf opnieuw te melden en was hij verder ook niet bekend met pogingen van de Staat om hem zijn vrijheidsstraf te laten ondergaan. Hij ontkende verder ook dat hij onvindbaar zou zijn geweest en voerde aan dat hij sinds 2001 op hetzelfde, bij de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA) bekende adres woonde en veelvuldig thuis was. Hij vond het opmerkelijk dat hij als zijnde onvindbaar voor justitie was aangemerkt, mede omdat zijn woonadres zich op een steenworp afstand bevond van een groot politiebureau in Groningen en hij dagelijks politieagenten tegenkwam. Op dat politiebureau had hij ook diverse malen aangifte gedaan en zodoende was hij van mening dat hij dus alles behalve een vreemde voor justitie zou moeten zijn. Verder voerde verzoeker aan dat hij sinds lange tijd een uitkering genoot bij de Sociale Dienst in zijn woonplaats en om die reden was zijn woonadres ook bij de Sociale Dienst bekend. Overigens vond de aanhouding van verzoeker in december 2009 uiteindelijk ook plaats op datzelfde woonadres. Verzoeker was van mening dat justitie onzorgvuldig had gehandeld, waardoor bij hem het vertrouwen was gewekt dat hij niet meer aangehouden zou worden en hij zijn straf niet meer behoefde uit te zitten. Nu hij toch was aangehouden stelde verzoeker zich op het standpunt dat het Openbaar Ministerie onzorgvuldig had gehandeld en achtte hij een compensatie geboden.

VISIE MINISTER VAN JUSTITIE

De minister stelde zich op het standpunt dat de aan verzoeker opgelegde straf eerst in 2015 zou verjaren. Zo lang de executietermijn niet is verstreken dient een veroordeelde steeds rekening te houden met de executie van de opgelegde straf. Daarnaast werd aangevoerd dat aan verzoeker drie keer een oproep tot zelfmelding was verstuurd, maar dat daaraan door hem geen gehoor was gegeven. In november 2001 werd om die reden dan ook een arrestatiebevel tegen hem uitgevaardigd. Na contact met verzoeker werd hij alsnog in de gelegenheid gesteld om zich op 28 maart 2002 opnieuw zelf te melden. Nadat dit niet gebeurde, werd er op 4 april 2002 een arrestatiebevel tegen verzoeker uitgevaardigd. De politie had pogingen ondernomen om dit arrestatiebevel aan verzoeker uit te reiken, maar trof verzoeker steeds niet aan op zijn woonadres. Om die reden werd verzoeker op 25 april 2002 opgenomen in het opsporingsregister. Dit leidde echter niet tot de aanhouding van verzoeker. Uiteindelijk werd de zaak uit handen gegeven aan het Team Executie Strafvonnissen (TES), dat in 2007 was opgericht. De zaken die voor het TES in aanmerking kwamen werden in twee ronden overgedragen, namelijk in april 2007 en in april 2008. Daarop concludeerde de minister dat de zaak van verzoeker uiterlijk in april 2008 aan het TES moest zijn overgedragen.

De minister was verder van oordeel dat op goede gronden was overgegaan tot executie van de gevangenisstraf. Niet was gebleken van een mededeling van de zijde van justitie of de politie dat de opgelegde gevangenisstraf niet zou worden geëxecuteerd. Indien verzoeker daarover zekerheid had willen verkrijgen, had hij naar de mening van de minister contact op kunnen nemen. Dat had verzoeker niet gedaan, terwijl de opgelegde gevangenisstraf hem bekend was en hem meerdere malen de gelegenheid was geboden om zichzelf te melden. Het tijdsverloop tussen de opgelegde straf en de executie was onvoldoende om de veronderstelling te rechtvaardigen dat de opgelegde gevangenisstraf niet meer tenuitvoer zou worden gelegd, aldus de minister. Zo lang de executie van een opgelegde gevangenisstraf niet is verstreken, rust op het Openbaar Ministerie immers de verplichting tot executie van de gevangenisstraf over te gaan. Het feit dat de zaak uit handen was gegeven aan TES toonde volgens de minister ook aan dat het via de reguliere weg niet mogelijk was geweest om verzoeker eerder aan te houden.

OORDEEL NATIONALE OMBUDSMAN

Bij het geven van een oordeel in deze kwestie dient rekening te worden gehouden met het volgende. In deze kwestie heeft de rechter bepaald dat de Staat zich in de afgelopen periode meerdere malen had ingespannen om executie van de opgelegde straf te realiseren. De rechter heeft zich daarmee uitgesproken over de rechtmatigheid van de voortzetting van de executie van de gevangenisstraf van verzoeker. Bij het onderzoek naar de klacht van verzoeker heeft de Nationale ombudsman zich echter met een andere vraag beziggehouden, namelijk of de lange termijn waarbinnen de straf is geëxecuteerd ook behoorlijk valt te noemen. Daarbij is getoetst aan het vereiste van voortvarendheid. Dat houdt in dat overheidsinstanties slagvaardig en met voldoende snelheid moeten optreden.

In december 1999 is verzoeker onherroepelijk veroordeeld tot de gevangenisstraf. Met de minister is de Nationale ombudsman van oordeel dat er tot aan het moment dat verzoeker werd opgenomen in het opsporingsregister, te weten op 25 april 2002, inderdaad voldoende pogingen zijn ondernomen door justitie om verzoeker zijn straf te laten ondergaan. Ook acht de Nationale ombudsman het aannemelijk dat door het TES, nadat door hen de zaak uiterlijk in 2008 was overgenomen, voldoende inspanningen zijn verricht om verzoeker op te sporen; verzoeker is immers ook daadwerkelijk aangehouden. Het gaat de Nationale ombudsman echter om de periode die daartussen zit, dus de periode van ongeveer medio 2002 tot april 2008. De minister heeft niet kunnen aangeven welke inspanningen er zijn verricht in deze specifieke periode om verzoeker op te sporen en aan te houden. Voor deze periode is het voor de Nationale ombudsman dan ook niet aannemelijk geworden dat er dergelijke inspanningen zijn verricht om ervoor te zorgen dat verzoeker zijn straf kon ondergaan, terwijl verzoeker gedurende de gehele periode steeds op hetzelfde adres stond ingeschreven en dat die adresgegevens ook te traceren moeten zijn geweest bij de Sociale Dienst.

Voor wat betreft de periode van medio 2002 tot april 2008 is de Nationale ombudsman dan ook van oordeel dat het Openbaar Ministerie het vereiste van voortvarendheid heeft geschonden door onvoldoende inspanningen te verrichten om verzoeker aan te houden. Hoewel daarmee door de Nationale ombudsman wordt erkend dat er gedurende de bewuste periode onvoldoende inspanningen zijn verricht, betekent dat niet dat verzoeker daardoor erop mocht vertrouwen dat hij zijn straf helemaal niet meer behoefde uit te zitten. Verzoeker was er immers sinds 1999 van op de hoogte dat hij onherroepelijk was veroordeeld en dat hij dus een gevangenisstraf diende uit te zitten. Het gegeven dat hij, om wat voor reden dan ook, niet eerder werd aangehouden rechtvaardigt niet de veronderstelling dat de straf dan helemaal niet meer ten uitvoer gelegd hoefde te worden. Een compensatie acht de Nationale ombudsman dan ook niet op zijn plaats.

De onderzochte gedraging is voor wat betreft de periode van medio april 2002 tot april 2008 niet behoorlijk.

Overigens bevreemdt het de Nationale ombudsman dat verzoeker niet door de politie is aangehouden nadat verzoeker op het politiebureau een aantal keer aangifte had gedaan. Als een burger aangifte doet, dan worden de personalia van die burger ingevoerd in het bedrijfsprocessensysteem (BPS) van de politie. Dat is noodzakelijk om de aangifte in te kunnen voeren. In het BPS kan vervolgens een aandachtsvestiging worden opgenomen. Dit gebeurt wanneer er bijvoorbeeld boetes of straffen openstaan. Het BPS zal, nadat de personalia van de aangever zijn ingevoerd, een melding geven indien er een aandachtsvestiging is.

Conclusie

De klacht over het Openbaar Ministerie is gegrond voor wat betreft de periode van medio 2002 tot april 2008, wegens schending van het vereiste van voortvarendheid.

Voor wat betreft de periode daarvóór alsook daarna is de klacht niet gegrond.

Ook is de klacht niet gegrond voor zover deze inhoudt dat bij verzoeker het gerechtvaardigd vertrouwen is gewekt dat hij niet meer aangehouden zou worden.

7

2010.07528

de Nationale ombudsman